

SARJAT, JOIDEN VUOKSITAISTELLA – SUOMALAISEN JALKAPALLOKANNATTAJUUDEN ARVOJA, MERKITYKSIÄ JA PÄÄMÄÄRIÄ FUTISFORUM² -KESKUSTELUPALSTALLA

Marko Kananen, YTT, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu/Juvenia – nuorisoalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Patteristonkatu 3D, 50101 Mikkeli. Sähköposti: marko.kananen@xamk.fi.

TIIVISTELMÄ

Kananen, M. 2019. Sarjat, joiden vuoksi taistella – suomalaisen jalkapallokannattajuuden arvoja, merkityksiä ja päämääriä FutisForum² -keskustelupalstalla. Liikunta & Tiede 56 (6), 68–76.

■ FutisForum² on Suomen suurin jalkapalloaiheinen keskustelupalsta, jolla on yli kuusikymmentätuhatta rekisteröitynyttä käyttäjää. Yksi palstalle kirjoittavien suomalaisten jalkapalloihmisten keskeisin kahtiajako koskee suomalaisten ja ulkomaalaisten seurojen kannattamista. Keskustelun taustalla on suomalaisen jalkapallon ystävien kokemus paikallisen palloilun jäämisestä kansainvälisen jalkapallon varjoon. Tässä artikkelissa tätä kahden ryhmittymän välistä kahtiajakoa ja rajankäyntiä käytetään analysoimaan suomalaisten seurojen kannattajien näkemyksiä omasta kannattajuudestaan ja siihen liittyvistä arvoista, merkityksistä ja päämääristä. Artikkelin nojaa teoreettisesti Pierre Bourdieun sosiaalista erottautumista koskevaan ajatteluun.

Artikkelin aineistona toimii jo lähes kymmenen vuotta aktiivisena ollut keskusteluketju ulkomaalaisten seurojen etäkannattajuuden haitallisista vaikutuksista suomalaiselle jalkapalloilulle. Keskusteluaineiston analysoinnissa on käytetty laadullista sisältöanalyysiä. Aineistoa on tulkittu kirjoittajien esityksinä kannattajuuden ideaaleista eikä niinkään kuvauksina tosiasiallisesti tapahtuvasta kannattajuudesta.

Analysoidun keskusteluaineiston keskeisimmät eron teon ulottuvuudet kietoutuvat yhteisöllisyyden ja yksilöllisyyden väliseen painotuseroon. Paikalliskannattajien näkemyksissä seura edustaa tiettyä yhteisöä ja näin kannattajuuden ehdoksi katsotaan kyseisen yhteisön jäsenyys ja sen arkeen osallistuminen. Myös kannattajuuden perimmäinen tarkoitus esitetään yhteisöllisen päämäärän kautta. Kannattajat sitoutuvat tukemaan paikallista seuraansa, koska he näkevät sen vaikutuksen positiivisesti paikallisyhteisön hyvinvointiin ja suomalaisen jalkapalloilun kehitykseen. Tästä seuraa myös kannattajuuden velvoittavuus. Jokaisen jalkapallon ystävän katsotaan olevan vastuussa paikallisen seuransa hyvinvoinnista.

Avainsanat: Jalkapallo, kannattajuus, fanius, etäkannattajat, paikalliskannattajat

ABSTRACT

Kananen, M. 2019. Leagues worth fighting for – values, meanings and objectives of Finnish football supporters on FutisForum² -discussion platform. Liikunta & Tiede 56 (6), 68–76.

■ FutisForum² is Finland's largest football-related discussion platform with over sixty thousand registered users. One of the most important dividing lines between the users runs through the supporters of Finnish clubs and international clubs. This debate is motivated by local supporters' experience of Finnish football being left in the shadows of international football. This article explores this debate and analyzes how the supporters of Finnish clubs define their supportership and the values, meanings and objectives relating to it. Theoretically, the article builds on Pierre Bourdieu's notions on social distinction.

The data stems from a discussion thread about the effects that the support of international clubs have on Finnish football. Qualitative content analysis has been used to analyze the discussion material. The data has been interpreted as the authors' representations of ideal supportership, rather than as descriptions of their actual support.

In the analyzed data, the main dimensions of differentiation between the two groups of supporters relate to the different emphasis between individuality and communality. In the opinion of the local supporters, the club represents a particular community and thus the membership of that community and participation in its everyday life is a condition for its supportership. The ultimate purpose of supportership is also presented through a communal goal. Supporters are committed to support their local club because they see it as having a positive impact on the well-being of the local community and the development of Finnish football. This also results in the obligation of supportership. Football supporters are considered to be responsible for the welfare of their local clubs.

Keywords: Football, supporters, fans, local supporters, global supporters

JOHDANTO

Jokaisella ihmisellä on toki vapaus "elää jalkapalloa" kuten haluaa, mutta onhan suomalaisten suhtautuminen jalkapalloon todella kiertoon kasvanutta. Joudut perustelemaan kotikaupunkisi potkupalloseuran kannattamisen ja peleissä käymisen, kun taas tuhansien kilometrien päässä vaikuttavan seuraseuran kannattaminen on täysin normaalia. Prototyyppi lehtijutusta, joka käsittelee suomalaista jalkapallofania, kertoo kakkosen 80-luvun lähetysten ansiosta johonkin englantilaiseen seuraan rakastuneesta mieshenkilöstä, joka unelmoi joskus pääsevänsä katsomaan suosikkijoukkueensa peliä oikein paikan päälle.

Yllä oleva viesti on kirjoitettu Suomen suurimmalle jalkapalloaiheiselle keskustelupalstalle, FutisForum²:lle. Se kuvaa palstalle kirjoittavien suomalaisten jalkapalloihmisten yhtä keskeisintä kahtiajakoa, jossa vastakkain ovat suomalaisten ja ulkomaalaisten seurojen kannattajat. Kuten viestistä käy ilmi, keskustelun taustalla on suomalaisen jalkapallon ystävien kokemus siitä, että Suomessa paikallinen palloilu jää usein kansainvälisen jalkapallon varjoon niin mediahuomion, arvostuksen kuin seuraajien määrässä.

Tämänkaltaisen keskustelu kotimaisen ja ulkomaisen jalkapallon asemasta ei ole FutisForum²:lla uutta, vaan sitä on käyty palstan historian aikana lukuisissa eri ketjuissa kymmentuhansien viestien verran. Keskustelun laajuuden ja pitkäkestoisuuden lisäksi huomionarvoista on kannattajien välisen vastakkainasettelun ehdottomuus.

Oman elämänsä performanssitaiteilijat, jotka surffailee ja larppaa "tunnelman" perässä ja valittavat suomalaisen jalkapallo-ottelun surkeasta yleisömäärästä tai äänekkäiden kannattajien puutteesta, aivan kuin muiden vastuulla olisi luoda heille mieluisat olosuhteet toteuttaa itseään. Passattuja, itsekkäitä mulkkuja.

Tarmo suunnataan ulkomaalaisten joukkueiden ihailuun ja kannustamiseen, eikä mitään olla valmiita tekemään kotimaisen jalkapallon eteen. Samalla ihaillaan miten muilla menee hyvin ja välinpitämättömyyttä ei olla rakentamassa omaa juttua. Vitun loiseläjät. Ette arvosta jalkapalloa ja aina pitäisi päästä valmiiseen pöytään.

Jalkapallokannattajien välisissä vastakkainasetteluissa ei itsessään ole mitään uutta tai yllättävää, vaan kannattaminen rakentuu usein juuri omien ja vastustajien väliselle jännitteelle (Benkwitz & Gyozo 2012; Theodoropoulou 2007). FutisForum²:n keskusteluissa huomiota kiinnittää kuitenkin se, että ulkomaalaisten seurojen kannattajiin kohdistettu kritiikki ei palaudu kysymykseen väärän joukkueen kannattamisesta. Kannattajien välisen nokittelun sijaan etäkannattajat pyritään pikemminkin rajaamaan kokonaan kannattajuuden ulkopuolelle. Kannattajien sijaan heidät esitetään yllä olevien lainausten tavoin jalkapallosta piittaamattomina "larppaajina" ja "loiseläjinä". Kotimaisten seurojen kannattajien näkökulmasta etäkannattajuuden katsotaan siis kategorisesti eroavan heidän itsensä edustamasta oikeanlaisesta kannattajuudesta.

Tässä artikkelissa tätä kahden ryhmittymän välistä kahtiajakoa ja oikeanlaista kannattajuutta koskevien rajojen määrittelyä käytetään analysoimaan suomalaisten seurojen kannattajien näkemyksiä omasta kannattajuudestaan ja siihen liittyvistä arvoista, käytännöistä ja päämäärästä. Artikkelissa ei siis käsitellä etäkannattajia tai etäkannattajuutta ilmiönä, vaan ne toimivat vastakohtina, joista erottautumalla suomalaisten seurojen kannattajat luovat kuvaa omasta kannattajuudestaan ja rakentavat rajoja legitiimin ja ei-legitiimin kannattajuuden välille.

Rajankäynnin tematiikan kautta artikkeli nojaa teoreettisesti Pierre Bourdieun sosiaalista erottautumista koskevaan ajatteluun (Bourdieu 1996; Bourdieu 1998; Bourdieu & Wacquant 1995). Bourdieun mukaan sosiaalinen maailma rakentuu eri toimintojen muodostamista kentistä, joille yksilöt ja ryhmät kokoontuvat tärkeänä pitämänsä ilmiön, kuten esimerkiksi jalkapallon ympärille. Kentän sisäisten pelisääntöjen ja normien mukaisesti tietyt olemisen, toimimisen ja tietämisen tavat, eli

bourdieulaistain pääomat arvottuvat kentällä muita merkittävimmiiksi. Näin myös yksilöt asettuvat kentällä tiettyihin asemiin riippuen siitä, kuinka paljon heillä on hallussaan näitä kentän toiminnassa merkityksellisiä pääomia.

Kentälle on siis ominaista sosiaaliset hierarkiat ja yksilöiden ja ryhmien väliset statuserot. Tältä osin Bourdieun ajattelussa korostuu myös yksilöiden ja ryhmien pyrkimys oman sosiaalisen statuksen vahvistamiseen. Tämä statuskampppailu tapahtuu sekä kentän legitiimejä pääomia keräämällä että "alempiarvoisemmiksi" katsotuista ryhmistä erottautumalla.

Bourdieuille pääoma on siis käsite, jonka avulla on mahdollista tarkastella toimijoiden asemia ja toimintaedellytyksiä eri kentillä (Bourdieu 1985). Bourdieun määritellyt pääomalle kolme perusmuotoa, jotka ovat taloudellinen, kulttuurinen ja sosiaalinen pääoma. Koska artikkelin aineistona käytetään anonyymia verkkokeskustelua, ei kannattajien välisissä eronteissa ole mahdollista huomioida kirjoittajien sosioekonomisia taustoja (kuten esimerkiksi sukupuoli, ikä, luokka, koulutus tai asuinpaikka) tai heidän sosiaalisia suhteita ja verkostoja. Näin ollen huomio kiinnitetään kannattajuuden kentän kulttuuripääomiin, eli niihin arvostettuihin ja korkeaa statusta ilmaiseviin asenteisiin, käytäntöihin ja tietoihin, joiden kautta suomalaisessa kannattajakeskustelussa tehdään eroja legitiimin ja ei-legitiimin kannattajuuden välillä. (Bourdieu 1984; Bourdieu & Wacquant 1995) Lamontin ja Lareaun (1988) mukaisesti kulttuuripääoma ymmärretään siis niiksi kentällä yleisesti hyväksytyiksi tiedoiksi, tavoiksi ja asenteiksi, joita käytetään toisten ihmisten ja ryhmien kulttuuriseen ulossulkemiseen.

Koska jokaisella kentällä on oma logiikkansa ja eronteon mekanisminsa (Bourdieu 1998; Bourdieu & Wacquant 1995), legitiimien pääomien sisältöä ei ole mahdollista määrittää tai rajata ennalta. Tutkimuksen tehtävänä on päinvastoin tuoda esiin sitä, millaisiin pääomiin kentän erot paikantuvat ja millaisten olemisen, tietämisen ja toimimisen tapojen kautta eri ryhmien välisiä symbolisia erontekoja rakennetaan ja ylläpidetään. Tässä artikkelissa pyritään siis selvittämään niitä suomalaisen jalkapallokannattajuuden kentän legitiimejä pääomia, joiden kautta suomalaisten seurojen kannattajat erottautuvat ulkomaalaisten seurojen etäkannattajista ja tuottavat samalla omaa kannattajuuttaan. Mitkä ovat niitä asenteita, arvoja ja käytäntöjä, joiden kautta kuvaa oikeanlaisesta kannattajuudesta rakennetaan ja ylläpidetään FutisForum² -keskustelupalstalla?

KIRJALLISUUS, AINEISTO JA MENETELMÄT

Suomalaista seurajalkapalloilua ja erityisesti siihen liittyvää kannattajuutta on tutkittu vähän. Suomessa on tehty jonkin verran tutkimuksia ja opinnäytetöitä Suomen maajoukkueen kannattajista (Villgren 2007; Heinonen 2002; Godenhjelm & Heinonen 2001; Salminen 2014) ja kansainvälisen jalkapallon etäkannattajista (Kolamo 2018; Heinonen 2005; Ahola 2014; Soininen 2016), mutta tämän artikkelin keskipisteessä olevia kotimaisten seurojen kannattajia on käsitelty lähinnä vain muutamissa opinnäytetöissä (Lehikoinen 2005; Rasila & Salasuo 2002). Tutkimustiedon vähäistä määrää voidaan pitää jossain määrin yllättävänä, sillä kannattajakulttuurin saralla jalkapallon rooli on ollut Suomessa varsin merkittävä.

Suomalaisissa jalkapallokatsomoissa on esimerkiksi ollut näkyviä kannattajaryhmiä jo 1990-luvun lopulta lähtien ja monet kansainvälisestä kannattajakulttuurista tutut kannattajuuden sosiaaliset ja kulttuuriset muodot ja ilmiöt ovat rantautuneet Suomeen juuri jalkapallon kautta. (Heinonen 2007; Itkonen & Nevala 2007)

Suomalaisen jalkapallokannattajuuden tutkimisen kiinnostavuutta lisää myös se, että monista muista maista poiketen jalkapallo ei ole Suomessa suosituin urheilulaji. Vaikka harrastajamäärissä jalkapallo

onkin ykkönen, jää se esimerkiksi yleis- ja sponsorirahan määrässä mitattuna jääkiekon jalkoihin. Tämän vuoksi myös monet mediassa ja kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa kannattajuuteen liitetyt käsitkset ja mielikuvat istuvat huonosti suomalaisen seurajalkapalloilun kontekstiin. Niin loppuunmyydyillä stadioneilla hurmoksessa huutavat ihmismassat (Brown 2007), poliittiset ultrat (Spaaij & Carles 2005), väkivaltaiset huligaanit (King 1997a; Kerr 1994) kuin sukupolvelta toiselle periytyvä yhteiskunnallista asemaa heijasteleva kannattajuuskin (Giulianotti 2002) tuntuvat riittämättömiltä kuvaamaan suomalaisen seurajalkapalloilun todellisuutta, jossa niin kannattaja- ja euromäärät kuin jalkapallon yhteiskunnallinen ja poliittinen merkitys ovat varsin pientä.

Artikkelin lähtökohtana oleva kannattajuuden määritelmä noudattelee Richard Giulianottin (2002) jakoa kuumiin ja kylmiin kannattajasuhteisiin. Kannattajuuden nelikenttässään Giulianotti erottelee kannattajaidentiteettejä muun muassa sen mukaan, kuinka merkittävässä osassa jalkapalloseura on yksilön elämässä. Kuuma side alleviivaa voimakasta identifioitumista ja seuraan sitoutumista, kun taas kylmä side viittaa pinnalliseen identifioitumiseen. Tämän artikkelin kontekstissa ollaan kiinnostuneita niistä suomalaisista jalkapallon ystäväistä, joiden suhde tiettyyn suomalaiseen tai ulkomaiseen seuraan täyttää kuuman sieten tunnusmerkistön. Vastakkain eivät siis ole jalkapalloon intohimoisesti suhtautuvat ihmiset ja jalkapallon satunnaisseuraajat. Tämä keskustelun lähtöasetelma tuodaan esiin useita kertoja myös analysoidussa aineistossa.

Tarkoitin juuri niitä, jotka hokevat olevansa futisihmisiä henkeen ja vereen. Ostavat canalit ja systeemit, huntaavat jokaisen tv-matsin, kulkevat kaupungilla manun paita päällä ja elävät internet-todellisuudessa kiinnittämättä huomiota suomalaiseen futikseen tai jopa pahempaa: haukkuen suomalaista futista. En siis tarkoittanut peruspenkkiurheilijoita, jotka katselevat satunnaisen säännöllisesti sieltä sun täältä futista, kendoa, hiihtoa, olympialaisia leikkejä.

Artikkelin aineisto on kerätty FutisForum² -keskustelupalstalta. Suomen suurimmalla jalkapalloaiheisella palstalla on yli kuusikymmentätuhatta rekisteröitynyttä käyttäjää ja sen eri ketjuihin on lähetetty yli yksitoista miljoonaa viestiä. Palstan merkityksestä kertoo myös se, että FutisForum² on ollut aiheena lukuisissa opinnäytetyöissä (Ohtonen 2018; Laakkonen 2016; Lindberg 2017; Turpeenniemi 2012) ja ainakin yhdessä väitöskirjassa (Kytölä 2013). FutisForum²:n merkitys heijastelee osaltaan tapahtunutta mediamuutosta, jossa jalkapalloon liittyvää keskustelua ei käydä ainoastaan valtamedioiden ympärillä ja ehdoilla, vaan jalkapallon kuluttajista on tullut yhä enemmän myös jalkapallosisältöjen tuottajia (Kolamo 2018; McCarthy 2013; Turtiainen 2012). Etenkin suomalaisen seurajalkapalloilun kaltaisten, varsin vähän medianäkyvyyttä saavien ilmiöiden kohdalla kannattajien oman äänen ja keskustelun huomioiminen on erityisen merkityksellistä.

Tämän artikkelin aineistona käytetään FutisForum²:n Jalkapallokulttuuri-osiota löytyvää "Mieshuoraus¹ on jalkapallon syöpä" -ketjua, jossa otsikon mukaisesti keskustellaan etäkannattajuuden (mahdollisesta) haitallisesta vaikutuksesta jalkapalloilulle. Keskusteluketju on aloitettu joulukuussa 2009 ja vajaan kymmenen vuoden aikana siihen on kirjoitettu lähes kymmenentuhatta viestiä. Aiheen asemasta ja merkityksestä FutisForum²:lla kertoo myös se, että ketjulla on syyskuun 2019 loppuun mennessä yli miljoona lukukertaa. Vaikka keskustelupalstan yhteen viestiketjuun rajoittuminen rajaakin väistämättä artikkelin aineistoa, voidaan sitä FutisForum²:n yleisen aseman, ketjun viestimääräisen ja ajallisen laajuuden, sekä sen puhtaaseen vastakkainasetteluun

perustuvan asetelman vuoksi pitää erityisen merkittävänä ja selkeänä suomalaisten jalkapallokannattajien itseäärittely ja erottautumisen kenttänä.

Vaikka sosiaalisen median kontekstissa FutisForum² onkin avoin keskustelualusta, jonka sisällöt ovat niin lainsäädännön (Tietosuoja laki 1050/2018) kuin esimerkiksi julkisen sanan neuvoston (2011) näkökulmasta julkisia ja tutkijoiden käytettävissä, herättää analyysin rajoittaminen keskustelupalstan yhteen viestiketjuun myös monia eettisiä kysymyksiä. Niistä keskeisimmät liittyvät kirjoittajien yksityisyydensuojaan ja tutkimuksen mahdollisiin haittavaikutuksiin (ks. esim. TENK 2012). Vaikka kirjoittajien suostumusta tutkimukselle ei ollutkaan mahdollista selvittää, on artikkelissa harkinnan jälkeen päädytty käyttämään lainauksia ketjuun kirjoitetuista viesteistä. FutisForum²:lla keskustelua käydään anonyymien nimimerkkien kautta, jonka myötä kirjoittajien yksityisyydensuoja on lähtökohtaisesti korkeampi kuin esimerkiksi Twitter tai Facebook -viestien kohdalla.

Artikkelissa lainattujen viestien kohdalla ei myöskään mainita kirjoittajien nimimerkkejä, eikä niistä käy ilmi esimerkiksi kirjoittajan paikkakunta tai muita hänen henkilöllisyyteensä viittaavia tekijöitä. Vaikka tämänkaltainen anonymisointi onkin osittain kosmeettista, sillä avoimen keskustelupalstan viestit ovat kaikkien löydettävissä, vaikeuttaa se kuitenkin osaltaan tekstin ja sen kirjoittajan yhdistämistä. Tutkimuksen haittavaikutusten arvioinnissa on puolestaan katsottu, ettei jalkapalloaiheisten viestien keräämisestä, analysoimisesta ja julkaisusta aiheudu harmia tai haitallisia vaikutuksia niiden kirjoittajille. Lainatut viestit eivät käsittele arkaluonteisia tai henkilökohtaisia asioita, eivätkä ne värikkästä kielestä huolimatta sisällä esimerkiksi henkilökohtaisia loukkauksia, vihapuhetta tai mitään muuta, joka herättäisi kiinnostuksen viestin kirjoittajan todellista henkilöllisyyttä kohtaan. (Kosonen ym. 2018; Markham & Buchanan 2012; Fingerroos & Jouhki 2014; Kuula 2015)

Anonyymien nimimerkkien kautta käytävä keskustelu vaikuttaa myös aineiston analysointiin. Kirjoittajien taustoja, kuten esimerkiksi ikää, sukupuolta tai sosioekonomista asemaa on mahdotonta huomioida aineiston analysoinnissa. Samoin on mahdotonta todentaa, onko yhdellä henkilöllä käytössään useita nimimerkkejä, tarkoittavatko viestien kirjoittajat sanomaansa, vain onko viestien tarkoituksena esimerkiksi vain hämmäntää keskustelua ja provosoida muita käyttäjiä. Tässä artikkelissa kirjoittajien näkemykset otetaan kuitenkin annettuina. Niiden todenperäisyyden sijaan ollaan kiinnostuneita siitä, millaista kannattajuutta niiden kautta luodaan ja millaisia rajoja kannattajuuden ja ei-kannattajuuden välille rakennetaan. Aineistoa tulkitaan siis kirjoittajien esityksinä kannattajuuden ideaaleista eikä niinkään kuvauksina tosiasiallisesti tapahtuvasta kannattajuudesta. Ideaalityyppien esiin nostaminen ja analysoiminen sopivat hyvin verkkokeskustelun luonteeseen, jossa konsensuksen ja yhteisymmärryksen tavoittelemisen sijaan omaa mielipidettä korostetaan ääripäiden ja kärjistysten kautta. (Östman 2015; Hakala & Vesa 2013; Pöyhätäri, Haara ja Raittila 2013; Arpo 2005)

Keskusteluaineiston analysoinnissa on käytetty laadullista sisältöanalyysiä, jossa aineisto on ensin pilkottu pieniin osiin ja järjestetty sitten temaattisen luokittelun ja käsitteellistämisen kautta uudeksi kokonaisuudeksi (Hakala & Vesa 2013; Eskola & Suoranta 1998; Tuomi & Sarajärvi 2017). Sisältöanalyysi on tehty aineistolähtöisesti, eli kulttuuripääoman sisältöä ole ennalta päätetty tai rajattu, vaan tutkimuksen tehtävänä on ollut selvittää mitkä olemisen, tietämisen ja toimimisen tavat toimivat kannattajuuden kentällä legitimiin pääomana ja sitä kautta symbolisten erojen tekijänä ja ylläpitäjänä. Analyysissa on pyritty tietoisesti hahmottamaan paikalliskannattajuuden yleisiä linjoja, jonka myötä monet hienojakoisemmat sisäiset erottelut ovat väistämättä jääneet vähemmälle huomiolle.

¹ "Mieshuora" on Futisforumilla vakiintunut termi, jolla viitataan ulkomaalaisten seurojen suomalaisiin kannattajiin. Tässä artikkelissa heistä käytetään vähemmän latautunutta termiä "etäkannattaja". Heidän vastinpariinsa, eli suomalaisten seurojen kannattajiin viitataan puolestaan termillä "paikalliskannattaja". Terminä "mieshuora" herättää ilmeisiä kysymyksiä kannattajuuden maskuliinisuudesta, joihin ei tämän artikkelin puitteissa voida kuitenkaan valitettavasti tarttua (ks. esim. Spaaij 2008; Pope 2011; King 1997b).

Analysin ensimmäisessä vaiheessa aineistosta on poimittu kaikki ne kotimaisen jalkapallon kannattajien viestit, joiden sisältöjen katsottiin luovan kuvaa oikeanlaisesta ja/tai vääränlaisesta kannattajuudesta joko tietynlaisia toiminta- ja ajattelutapoja korostamalla tai vääränlaisiksi katsotuista tavoista erottaumalla. Tämän jälkeen viestit luokiteltiin laajempien eronteonluottuvuuksien alle.

Nämä luokittelukategoriat kehittyivät ja muuttuivat analyysiprosessin aikana ja lopuksi suomalaisten seurojen kannattajuutta päädyttiin kuvaamaan viiden keskeisen eronteon kautta. Nämä eronteot liittyivät ottelutapahtumien ulkopuoliseen kannattajuuteen, kannattajuuden paikkasidonnaisuuteen, kannattajien velvollisuuksiin, kannattajien toimintatapoihin ja kannattajien suhtautumiseen jalkapallon globaaliin kehitykseen. Artikkelin tuloksia esittelevä osio on järjestetty näiden erontekojen mukaisesti.

TULOKSET

Kannattaja osana jalkapallon arkea

Kannattajilla on perinteisesti nähty olevan keskeinen rooli ottelutapahtumien tunnelman luomisessa (Pearson 2012; Merkel 2012; King 1997). Yksi ilmeisimmistä paikallis- ja etäkannattajien välisistä eroista paikantuukin ottelutapahtumaan osallistumiseen. Siinä missä Suomessa lippujen ja kausikorttien hinnat ovat varsin maltillisia ja katsomoissa lähes aina tilaa, painivat etäkannattajat fyysisen etäisyyden ja matkakustannusten lisäksi myös kalliiden lippujen ja loppuunmyytyjen stadionneiden kanssa. Näistä syistä johtuen etäkannattajat seuraavatkin pelejä väistämättä enemmän ruutujen välityksellä. Analysoidussa aineistossa käydään jonkin verran keskustelua fyysisen läsnäolon merkityksestä kannattajuudelle.

Ei joo tosiaan innosta heittäytyä huutamaan televisiolle, ei ne jätkät sitä kuule. Itse pystyn heittäytymään huutamaan MyPalle ja maajoukkueelle, menestyivät ne miten vaan. Tiedän myös pelaajien arvostavan faneja, mutta tuskin heitä kauheammin kiinnostaa pelin aikana se, mitä toisessa maassa huudetaan television edessä.

Keskustelun kokonaiskuvassa paikan päällä koetun ja mediavälitteisen kokemuksen välinen vastakkainasettelu on kuitenkin yllättävänkin pienessä osassa. Alla oleva kirjoitus nivoo keskustelua tältä osin hyvin yhteen. Siinä toisaalta tunnustetaan, että tunteiden tasolla etä- ja paikalliskannattajien peliin liittyvät elämykset ja kokemukset voivat olla hyvin samankaltaisia, mutta toisaalta myös piirretään selvä raja näiden kahden ryhmän välille.

Ei mieshuoraaminen ole tunteiden puolesta kovin erilaista kuin paikallisen seuran kannustaminen. Mieshuora voi kokea samanlaisia onnen ja pettymyksen tunteita joukkueensa peliesitysten mukaan, kokea veljeyttä sjungatessa huoraajakavereidensa kanssa pubissa telkulle, voi odottaa jännittyneenä aamuun asti sängyssä pyörien ennen tärkeää matsia ja voi varmasti tuntea ylpeyttäkin oman seuransa puolesta. Ei niitä tunteita voi järjellä selittää. Mutta, mitä mieshuoraaja ei voi koskaan kokea? Hän ei tunne pelaajien taustoja jo vuosien takaa tai ole koskaan törmännyt heihin omissa peleissään junnuna. Hän ei voi osallistua seuran toimintaan pelikenttien ulkopuolella ja käydä katsomassa harjoituksia tai nuorien junnujen pelejä. Hän ei koskaan pääse halaillemaan pelaajia mestaruusjuhliissa tai juhlimaan kauden päätöstä pokaalia nostellen kannattajien kantakuppilassa.

Pelaajat eivät voi kuulla hänen kannustustaan tai mieshuora ei voi löytää aamulla itseään paikallislehden otteluraportin kuvituksesta. Hän ei tunne kotistadioninsa jokaista nurkkaa tai pysty aistimaan ottelupäivän tunnelmaa stadionin läheisyydessä.

Yllä lainatussa paikalliskannattajan kirjoituksessa samankaltaisia ilon, pettymysten ja yhteenkuuluvuuden tunteita kokevien etä- ja paikal-

liskannattajien välinen ero tarkentuu pelin ulkopuolisiin tapahtumiin. Lainauksen mukaan etäkannattaja ”ei voi osallistua seuran toimintaan pelikenttien ulkopuolella”. Tämä pelien ulkopuolisen kannattajuuden korostuminen toistuu paikalliskannattajien puheenvuoroissa säännöllisesti. Merkitykselliseksi nousee tällöin kysymys siitä, kuinka konkreettisesti seura on osa kannattajan jokapäiväistä elämää. FutisForum²:n kannattajuuskeskustelussa keskeiseen osaan nousee siis otteluiden seuraamisen lisäksi kannattajan konkreettinen osallistuminen ”jalkapallon arkeen”.

Jalkapallo-ottelu on tärkein osatekijä kokonaisuudesta jalkapallo, mutta se on vain osatekijä kokonaisuudesta jalkapallo, ja se loppuosa alkaa, kun ottelu päättyy.

Sosiaalista osa-aluetta jalkapallosta ei koe tv:n äärellä. Sitä ei koe netti-palstoilla. Sen kokee osallistumalla fyysisesti jalkapallon arkeen. Ja se onnistuu helpoiten osallistumalla kotimaiseen jalkapalloon. Olemalla osa seuraa, joka on vaikuttanut kotikunnallasi vuosikymmeniä.

Suomalaisten paikalliskannattajien viesteissä korostuva jalkapallon arki ja pelitapahtumien ulkopuolinen kannattajuus ovat mielenkiintoinen vivahde kannattajakeskusteluun, jossa kannattajuus kytkeytyy tavallisesti juuri ottelutapahtumiin. Tällöin kannattajuus nähdään arjen vastakohtana (Pearson 2012), karnevalistisena juhlanä (Armstrong & Young 1999), hetkellisenä symbolisena siteenä (Brown, Crabbe & Mellor 2008) tai jopa pyhänä kokemuksena (Bale 1991). Vaikka paikalliskannattajatkin puhuvat seuraan liittyvästä tunnesiteestä ja peleissä koetuista elämyksistä, korostuu heillä tunnepitoisen puheen sijaan seuran ja kannattajan arkipäiväistä ja pelien ulkopuolellakin tapahtuvaa vuorovaikutusta painottava puhetapa. Tätä kautta he myös pyrkivät erottaumaan etäkannattajista, joiden kannattajuudessa he näkevät arkisuuden sijaan korostuvan tunteiden ja intohimon performanssin.

Mieshuorien maailmassa tyypillistä on myös totaalisen koominen vuolaan rakkauden vannominen ja vakuuttelu siitä, kuinka paljon rahaa krääsään menee ja kuinka paljon vaivaa joutuu näkemään, että voi katsoa ottelun TV:stä. Tai, kehuskelu kuinka hyvin tuntee kaikki nykyiset ja entiset pelaajat. Joukkueen stadionille pääseminen on elämän onnellisin päivä ja maagisen ikimuistoinen juttu. Vielä, jos sai olla kannattajapäädystä, niin huuuh. Se on vaan futista. Lopun perin melko arkipäiväistä.

Richard Giulianotti (2002) on omassa kannattajuuden nelikentässään paikantanut tämänkaltaisen intohimon ulkoisen esiintuomisen ja sen kritisoimisen perinteisten kannattajien ja kaupallisuuteen myönteisemmin suhtautuvien fanien väliseen erontekoon. Hänen mukaansa faneilla korostuu usein kannattajuuden ulkoinen esittäminen, kuten seuratuotteiden käyttäminen ja seuraan liittyvän triviatiedon tuntemus, kun taas seuran perinteisille kannattajille tärkeää on tietty etäisyys ja kannattajuuden arkisuuden korostaminen. Tämän artikkelin aineistossa suomalaisten paikalliskannattajien kannattajuuden ideaali näyttäisi olevan lähempänä Giulianottin esittämää perinteisen kannattajuuden kuvaa. Paikalliskannattajien kirjoituksissa kannattajuus esitetään arkisena ja pelien ulkopuolellakin elävänä fyysisenä yhteytenä seuraan. Etäkannattajuudesta erottaudutaan puolestaan yhdistämällä siihen epäaidon performanssin ja lapsellisen intoilun ja fanittamisen leima.

Paikallisyhteisöön sidottu kannattajuus

Arkisuuden ja intohimon välinen vastakkainasettelu näkyy myös kannattajien kertomuksissa kannattajasuhteen alkamisesta. Vaikka molemmat ryhmät allekirjoittavat kuluneen fraasin siitä, että kannattaja ei valitse seuraansa, vaan seura kannattajansa, poikkeavat nämä valintaprosessit merkittävästi toisistaan. Etäkannattajien viesteissä toistuvat usein yksityiskohtaiset tarinat siitä, kuinka juuri tietty seura valikoitui omaksi. Syyt voivat vaihdella paidanväristä logoon, ikimuistoiseen otteluun tai vaikkapa oman juniorijoukkueen lisänimeen. (Ahola 2014; Heinonen

2005; Godenhjelm 1999) Yhteistä näille kirjoituksissa esitetyille etäkannattajuuden kasvutarinoille on se, että sattumanvaraisesti tekijästä alkanut kiinnostus on kehittynyt joko salamannopeasti tai ajan myötä vahvaksi ja vakaaksi suhteeksi. Etäkannattajien kirjoituksissa oman seuran valikoituminen assosioituu romanttiseen rakastumisen tunteeseen, jonka kohdetta ei voi valita.

Tämä käyttäjä löysi futiksesta paljoa mitään tietämättömänä pikkupoikana suosikkijoukkueensa Fifa-pelistä. En edes tiennyt silloin kyseessä olevan mikään suurseura, se vaan tapahtui, ja AC Milan on jäänyt sydämeeni ikuisiksi ajoiksi.

Paikalliskannattajien viesteissä oman seuran valikoituminen esitetään puolestaan huomattavasti deterministisempänä prosessina, joka tunteiden sijaan on paikalliskannattajien sanoin ”perusalumaantiedettä” tai ”fysiikanlakien mukainen pakko”. Kannattajuuden edellytykseksi esitetään seuran ympärillä olevan paikallisyhteisön jäsenyys ja sen arkeen osallistuminen. Tällöin korostuvat tyypillisesti fyysiset paikat, kuten stadionit, kantanakupilat ja harjoituskentät, joiden ympärille paikalliskannattajien arki rakentuu (esim. Bale 1991).

Romanttisen rakastumisen sijaan paikalliskannattajat hakevat viesteissään yhtymäkohtia kannattajuudelle esimerkiksi perhesiteistä. Aivan kuten omaa perhettään, myöskään omaa seuraansa ei voi valita. Omissa kirjoituksissaan paikalliskannattajat kritisoivatkin ajatusta jalkapallomaailmasta avoimena ja rajoittamattomana pelikenttänä, jossa vain kannattajan henkilökohtaisilla mieltymyksillä on merkitystä.

Jalkapalloseura on yhteisönsä tuote. Ei sitä voi rinnastaa ruokakauppaan tai bändiin, jonka asiakas tai ihailija voi olla kuka tahansa mistä vaan. Kannattajuus eroaa fanittamisesta ja ihailemisesta siten, että kannattaja on erottamaton osa seuraa, subjekti yhdessä seuran kanssa ("me pelaamme"), koska kannattaja on osa samaa sosiaalis-maantieteellistä yhteisöä, mutta fanit ja asiakkaat näkevät ihailunsa kohteen objektina, jota fanitetaan.

Ajatus kannattajuuden paikkasidonaisuudesta ei ole uusi, vaan jalkapalloseurat ovat perinteisesti rakentuneet juuri tietyn maantieteellisen paikan tai yhteisön ympärille (Giulianotti 2002). Samoin niiden seuraaminen on ennen autojen, television tai internetin aikakautta ollut paikallista (Brown, Crabbe & Mellor 2008). Yksilöllisen valinnan sijaan kannattajuuteen kasvaminen on siis ollut tietyn seuran fyysisessä vaikutuspiirissä elämisestä seurannut prosessi. Teknologian kehittymisen ja jalkapallon globalisoitumisen ja medioitumisen myötä tilanne on kuitenkin muuttunut (Kolamo 2018; Cleland 2015; Giulianotti 2009). Etäkannattajille ajatus maantieteellisestä paikasta yksilön valintoja sitovana tai ohjaavana voimana näyttäytyykin individualismin, vapaan liikkuvuuden ja globaalien kuluttajuuden näkökulmasta ristiriitaisena.

Mites noin muuten, syötekö lihapullien ja muusin lisäksi kebabia? Ovatko karjalanpiirakat paikallista ruokaa? Tykkäättekö chilistä? Onko jollain Metallican tai Iron Maidenin fanipaita? Löytyykö levyhyllystä pelkkää Isto Hiltusta?

Englanniksi laulavat suomimuusikot, tykkäättekö? Entä jos he kertovat saaneensa vaikutteita Elvikseltä ja Janis Joplinilta? Kumman olette katsoneet useammin, Jurassic Parkin, vai Pekka ja Pätkä lumimiehinä? Juottehan vain Karjalan keskioilutta? Ovatko suosikkikengät Karhut?

Vaikka etäkannattajien näkökulmasta paikallisuuden korostamisessa nähdäänkin ”impivaaralaisuutta”, ”nurkkapatriotismia” ja ”ummehtuneita menneen maailman kaikuja”, ei paikalliskannattajien kirjoituksissa nouse esiin nationalismia, ksenofobiaa tai edes ajatusta oman kulmakunnan ylivertaisuudesta. Paikalliskannattajien viesteissä jalkapallon nähdään perustuvan paikallisuuteen, koska se vaatii ihmisten välistä fyysisistä kanssakäymistä. Kentän ja pallon lisäksi jalkapalloon tarvitaan pelaajia, valmentajia, huoltajia, kentänhoitajia ja monia muita toiminnan mah-

dollistavia henkilöitä ja tahoja. Näin ollen vain paikallinen jalkapalloseura voi järjestää ja tarjota jalkapallotoimintaa yhteisönsä jäsenille.

Jalkapallomaailma rakentuu maantieteellisten alueiden perusteella. Syytä tähän ei ole nationalismi tai nutipäisyys, vaan se yksinkertainen fakta, että jalkapallon harrastaminen ja siinä kilpaileminen vaatii kanssakäymistä fyysisten ihmisten kanssa. "Paikallinen seura" ei ole mikään aate, vaan se on fysiikanlakien mukainen pakko. Ei tämä ole mikään vitun teinien tietokonepeli, jossa voit vetää käsikynkässä jalat siksakkia lyöden korealaisten kanssa. Jos asut Savossa, niin et voi laittaa lastasi Ajaxin junnuihin. Jos asut Kymissä, niin et voi mennä höntäämään Barcelonan ikämiehiin.

Seuran ja kannattajan arkista ja fyysisistä kanssakäymistä korostavan puhutavan myötä paikalliskannattajien näkemys kannattajuudesta erkaantuu yhä selvemmin jalkapalloseuran edustusjoukkueesta ja sen ottelutapahtumista. Vaikka paikalliskannattajienkin kirjoituksissa esiin nousevat peleistä saatavat elämykset, kiinnitetään huomiota paljon jalkapalloseuran ja sitä kautta myös sen kannattajien laajempaan rooliin ja merkitykseen paikallisyhteisössä.

Myös tältä osin erottautuminen noudattelee Giulianotti (2002) esittämää jakoa kannattajien ja fanien välillä, jossa kannattajuuden nähdään kumpuavan paikallisuudesta ja seurayhteisön konkreettisesta jäsenyydestä, siinä missä faniuudelle on tyypillisempää suurempi fyysinen etäisyys fanin ja seuran välillä. Fyysisen kanssakäymisen sijaan etäkannattajuudessa nähdään siis korostuvan tunnetasolla koetun yhteisöllisyyden (ks. Anderson 1983).

Kannattajan vastuu seuran hyvinvoinnista

Yksilön ja yhteisön välinen painotusero tulee esille myös kannattajien pohtiessa syitä paikallisen seuran peleissä käymiselle. Etäkannattajien puheenvuoroissa paikallista jalkapalloseuraa kohtaan koettu kiinnostuksen puute palautuu usein yksilöllisesti koettuihin tekijöihin, kuten esimerkiksi tunnesiteen puuttumiseen, pelin tai olosuhteiden heikkoon tasoon tai ankeaan katsomotunnelmaan. Paikalliskannattajien kirjoituksissa nämä seikat näyttäytyvät puolestaan toissijaisina. Peliin tai pelitapahtumaan liittyvien tekijöiden sijaan kannattajuus palautuu paikalliskannattajien kirjoituksissa ennen kaikkea yksilön vastuuseen oman paikkakuntansa jalkapalloyhteisön hyvinvoinnista.

Suomalaiset jalkapalloihmiset ovat jalkapallo -nimiselle pelille vastuussa siitä, että futis elää ja voi hyvin myös paikallistasolla Suomessa eikä vaan siellä telkkarin Arsenalissa. Ikään kuin se ei riittäisi, että suomifutis on jo ihan riittävän paskaa muutenkin, niin sitten pitää toisia itseään jalkapalloihmisiksi kutuvia, vastuutaan laiminlyöviä janareita vielä houkuttella ja rukoilla edes katsomoihin jollain helvetin markkinoinnilla ja a-luokan makkaroilta.

Enemmän kyseessä on ideologinen asia. Jäisitkö oman lapsesi koulunäytelmästä pois koska Netflixistä on kivempaa katsoa kotisohvalla parempilaatuista tuotosta? Onko mitään järkeä ostaa Barcan fanipaitaa, josta kukaan urheilujoukkue satojen kilometrien säteellä itsestä ei hyödy mitenkään?

Paikalliskannattajien kirjoituksissa kannattajuudessa ei siis ole kysymys pelkästä joukkueen menestyksestä, pelin tasosta tai kannattajien saamista elämyksistä, vaan seuran laajemmasta vaikutuksesta yhteisön ja sen jäsenten hyvinvoinnille. Tämän puhutavan keskiössä on pyrkimys paikallisen jalkapallotoiminnan järjestämiseen ja ennen kaikkea velvollisuus sen jatkuvuuden turvaamiseen. Paikalliskannattajien viesteissä huomiota kiinnitetään erityisen paljon esimerkiksi paikallisen junioritoiminnan ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

Kotikuntasi seuran tukemiseen osallistumalla varmistat, että seura on olemassa, kun omat lapsesi alkavat harrastaa liikuntaa. Omaa seuraasi tukemalla olet mukana varmistamassa, että omat lapsesi oppivat terveellisen liikunnallisen elämäntavan.

On yks vitunhailee tuleeko joistain heistä maajoukkuetähtiä! Tärkeintä on, että lapsesi oppivat jalkapallon kautta pitämään huolta fyysisestä hyvinvoinnistaan. Ja aikuisempiana oppivat jalkapalloseuransa kautta pitämään huolta myös henkisestä hyvinvoinnistaan.

Mitäs sitten, jos jälkikasvusi osoittaa halukkuutta alkaa pelata seurassa futista? Oletko tyytyväinen, jos valmennuksen taso on tyyliin naapurin Pertti, joka joskus 70-luvulla on nähnyt kolme peliä valioliigaa telkkarista vai se ammattitaitoinen motivoiva valkku, joka tietää mitä tekee auttaakseen sen jälkikasvun kohti ammattilaisuutta, eikä pilaa sitä potentiaalia heti hättelyssä? Silloin voi tienkin nousta ajatus päähän, että mitä jos oisinkin silloin aikanaan sen sohvan, telkkarin ja ulkomaalaisen futiksen sijaan käynytkin sen paikallisen seuran matseissa.

Yksilöitä velvoittavan luonteen lisäksi paikalliskannattajuuteen liittyy tulevaisuusorientaatio ja yhteisen rakentamisen mielikuvat, jossa paikallista seuraa tukemalla ja sen toimintaan osallistumalla paikalliskannattajat kokevat olevansa mukana kehittämässä suomalaista jalkapalloilua. Tähän yhteiseen kehitysprojektiin palautuu myös yksi keskeisimmistä erottautumisen teemoista. Keskittämällä kiinnostuksensa ja kulutuksensa ulkomaalaisiin seuroihin etäkannattajien katsotaan laiminlyövänsä velvollisuutensa suomalaista jalkapalloa kohtaan. Yhteisen projektin edistämisen sijaan paikalliskannattajat katsovat heidän päinvastoin hidadustavan ja vaikeuttavan suomalaisen jalkapalloilun kehityskulkua.

Kannattajan osallistuminen seuran toimintaan

Velvoittavuuden kautta paikalliskannattajien kannattajuuspuheessa korostuu voimakas osallistumisen eetos, jossa kannattajat tekevät töitä seuransa hyvinvoinnin ja kehityksen eteen. Perinteisesti kannattajuuden ydintoimintona pidetty joukkueen äänekäs ja organisoitu kannustaminen peleissä muodostaa paikalliskannattajien viesteissä usein vasta kannattajuuden perustason, jonka päälle rakentuvat muut toimijuuden muodot.

Paikalliskannattajien kirjoituksissa erityisen arvostetuksi nousee monipuolinen osallistuminen seuran toimintaan ajasta ja vaivasta tinkimättä.

90-luvulla olin ottelutapahtumassa maskottina, lapsiparkissa ilahduttamassa lapsia ja kentän reunalla hyppimässä. Olen kirjoittanut kausijulkaisuun ja ottelunakoihin. Olen ollut kasaamassa ottelussa kentänlaitamainoksia, pesemässä penkkejä, pystyttämässä olutelttaa, kolaamassa lunta kentältä, ettei ottelua peruta. Keräämässä rahaa arpajaispalkintoja hankkimalla. Myynyt fanituotteita ottelutapahtumassa.

Osallistumisen kautta paikalliskannattajat näkevät itsensä seuraan kiinteästi kuuluvina jäseninä tai jopa osaomistajina, joilla on velvollisuuksia ja vastuita seuraa kohtaan (Cleland 2015). Tätä kautta he myös erottavat itsensä etäkannattajista, joiden he katsovat olevan enemmänkin seuran asiakkaita, kuluttajia tai katsojia (Oppenhuisen & van Zoonen 2016). Paikalliskannattajien kirjoituksissa etäkannattajien suhde seuraan esitetään välineellisenä ja ensisijaisesti yksilön oman elämänsälän tyydyttämisen tähtävänä. Legitiimin kannattajuuden yhdeksi ehdoksi nouseekin pelkän peleissä viihtymisen sijaan kannattajien halu ja velvollisuus osallistua ja vaikuttaa seuran toimintaan.

Kannattajat eivät ole passiivinen popcornit ja limut kädessä pehmeillä penkeillä istuva joukko läskejä, vaan joukko ihmisiä, jotka muodostavat yhdessä jotain enemmän kuin yksilöiden summa on. Suomalaiset ovat perinteisesti juuri näitä passiivisia paskahousuja, jotka eivät usko voivansa vaikuttaa mihinkään omalla tai yhteistoiminnallaan.

Paikalliskannattajat eivät myöskään halua nähdä itseään pelkkinä talkootöihin osallistuvina vapaaehtoisina, vaan heidän kirjoituksissaan esiin nousee halu päästä vaikuttamaan seuran valintoihin ja toiminta-

kulttuuriin myös isossa kuvassa. Yksi suomalaisen paikalliskannattajuuden ominaispiirteistä on omistaja-asenteeseen liittyvä vastuullisen rahankäytön korostaminen. Vaikka esimerkiksi suomalaisten seurojen kansainvälisestä menestyksestä puhuttaessa esiin nousee tarve pelaajabudjettien kasvattamiseen ja sitä kautta parempien pelaajien hankkimiseen, esitetään tämäkin vastuullisen budjettikurin ja jatkuvuuden turvaamisen näkökulmasta. Tämän puhettavan yleisyyteen vaikuttanevat monien suomalaisten seurojen krooniset talousvaikeudet ja lähivuosien kokemukset liiallisten riskien aiheuttamasta tuhosta suomalaisen seurajalkapalloilun jatkuvuudelle ja hyvinvoinnille.

Suomalaisseuroissa parin ihmisen on yhä liian helppoa huuhtoa keskenään koko paketti pöntöstä alas. Esimerkkeinä diskokääpiö Koskinen, Tampereen markkinointirahamiehet tai stadioneurot silmissään Hongan [liiga]tarun lyhyeen päättäneet Joukot. Tämä kaikki on mahdollista, kun hallinta asioista on osakeyhtiöllä, ei seuroilla ja niiden jäsenillä.

Paikalliskannattajien osallistumisen eetos toimii vastapainona usein kannattajuuteen ja faniuteen yhdistetyille postmodernille yhteisöllisyydelle (Maffesoli 1995; Heinonen 2007; Bauman 2002), jossa velvoittavuuden sijaan nähdään korostuvan elämysten, kulutuksen sekä yksilöitä vähemmän sitovien osallistumisen muotojen. Tällä viitataan esimerkiksi yksilöiden haluttomuuteen ottaa hoitaakseen yhteisön vastuutehtäviä. Paikalliskannattajien puheessa tällaista painotusta ei kuitenkaan ole, vaan sitoutuminen paikallisen seuran hyvinvointiin on voimakasta ja halu vaikuttaa suuri. Tämä on myös yksi keskeisimmistä tavoista erottautua ulkomaalaisten seurojen etäkannattajista, jotka paikalliskannattajien viesteissä leimataan tyyppillisesti omista tunne-elämyksistään kiinnostuneiksi jalkapallon kuluttajiksi.

Jalkapallon tuotteistumiskritiikki

Paikalliskannattajien kirjoituksissa keskeiseen osaan nousee siis paikallisen jalkapalloatoiminnan hyvinvointi ja kannattajien merkittävä rooli sen turvaamisessa. Yhdeksi merkittäväksi uhkakuvaksi tälle päämäärälle FutisForum²:n keskusteluissa esitetään jalkapallon globalisoituminen ja medioituminen ja tätä kautta jalkapalloseurojen alati kasvava tuotteistuminen. Paikalliskannattajien kritiikin mukaan miljardibisnekseksi kasvaneesta jalkapallosta pyritään tekemään massaviihdettä mahdollisimman laajoille ja globaaleille yleisöille, jolloin toimintaa ei ohjaa enää huoli paikallisyhteisön hyvinvoinnista, vaan pyrkimys voitolliseen liiketoimintaan. (Numerato 2015; Cleland 2015; Sandvoss 2003).

Etäkannattajista erottautumisen ehdottomuus palautuuinkin osaltaan siihen, että etäkannattajuuden nähdään edistävän tätä negatiivista kehityskulkua. Suomalaisen jalkapalloilun kontekstissa etäkannattajuus katsotaan osasyylliseksi vähäisiin katsoja- ja seuratoimijamääriin ja tätä kautta seurojen toimintavaikeuksiin.

Paikalliskannattajan sanoin ongelmana on, että ”*tarmo suunnataan ulkomaalaisten joukkueiden ihailuun ja kannustamiseen, eikä mitään olla valmiita tekemään kotimaisen jalkapallon eteen.*” Kansainvälisissä suurseuroissa, joihin valtaosa etäkannattajuudesta kohdistuu, etäkannattajuuden katsotaan puolestaan aiheuttavan globaalin kysynnän kasvamista ja sitä myötä lippuhintojen ja katsomopaikkojen karkaamista paikallisten kannattajien ulottumattomiin. Keskustelupalstalle lähettämässään viesteissään paikalliskannattajat katsovat siis etäkannattajuuden liittyvän kehitykseen, jossa seurojen paikalliskannattajat joutuvat väistymään maksukykyisemmän globaalin yleisön tieltä.

Aika harvoin esiin tuotu pointti on se, että mieshuoraus on väärin mieshuoratun seuran paikallisia kannattajia kohtaan. Mieshuora vie paikallisen kannattajan paikan lehtereiltä ja nostaa lipun hinnat pilviin. Mieshuoran takia lähetyksät siirretään ja pahimmassa tapauksessa seuran värit ja nimi muutetaan. Mieshuorat ryöstävät kannattajilta sen, minkä kannattajat ovat luoneet. Mieshuoraus on moraalisesti väärin.

Paikalliskannattajien viholliskuvana on siis ajatus globaalista ja ”hy-pertuotteistuneesta” (Giulianotti 2002; Kolamo 2014) jalkapallomaail-masta, jossa paikallisyhteisön jäsenillä ei ole enää sanan- tai jalansijaa oman kaupunkinsa jalkapalloseuran toiminnassa.

Paikalliskannattajien esittämissä uhkakuvissa jalkapalloseurat irrote-taan niiden paikallisyhteisöistä ja seurojen toimintaa ohjataan ainoastaan globaalin markkinatalouden logiikan mukaisesti. Katsoja- ja kuluttaja-potentiaalin maksimoimiseksi jalkapalloseurat muuttuvat tällöin paikat-tomiksi tai niiden paikallisuus esiintyy enää globaaleille markkinoille suunnatun brändäyksen tai markkinoinnin välineenä, jonka kautta maailmanlaajuiselle kannattajakunnalle luodaan medioitunutta ja tuot-teistunutta paikallissidosta (Kolamo 2014; Edensor & Millington 2008).

No miksi ihmeessä Arsenalin pitäisi pelata kotiottelunsa enää Lontoossa, jos kerran suurin osa kannattajista tulee ihan muualta? Juuri tuohon suun-tahan mieshuorat haluavat maailman muuttuvan, kun etäkannattavat tu-hansien kilometrien päässä olevia "omia" seuroja. Mieshuorat haluavat, että joukkueiden ympärillä oleva paikallisuus muuttuu globaalisuudeksi ja seuran suhde vanhaan ja alkuperäiseen kotipaikkakuntaan hälvenee. Pekingissä olisi esimerkiksi 80 000 paikkaan stadion, jolle mahtuisi enemmän faneja kuin Emirates Stadiumille. Eihän seurojen kannattaminen ole (mieshuorien mielestä) sidottu mitenkään siihen seuran kotipaikkakuntaan. Arsenal voisi siis hyvin pelata kotiotteluita maailman suurimmilla stadioneilla ympäri maailman.

Toisaalta ei ole pohjois-lontoolaisen Arsenal-kannattajan vika, että suo-malaiset tykkimieslarppaajat ja spurs-fanit miekkailee pippeleillään futis-forumilla telkkarimatsin lomassa. Yhtä hassulta se varmasti hänen mielestään kuulostaa kuin SiPS-kannattajan päässä mielikuva Indonesiassa käydyistä kiihkeästä kapakkaväittelystä paikallisen KuPS-fanaatikon ja Siilinjärven kaupunginosat googlasta opetelleen SiPS-fänin välillä.

Tässä paikalliskannattajien dystopiassa vastuullisten ja paikallisyhteisön hyvinvointiin sitoutuneiden kannattajien sijaan katsomoissa ja ruutujen äärellä on kritiikittömiä kuluttajia ja asiakkaita, joille yhteisen rakentamisen ja uhrautumisen sijaan tärkeintä on viihtyminen ja joukkueen kannattamisesta saatavat elämykset. Koska etäkannattajuuden ytimessä nähdään olevan kannattajien yksilöllisten valintojen ja tunne-elämysten, ei paikalliskannattajat katso heillä olevan tarvetta tai mahdollisuuksia suhtautua kriittisesti paikalliskannattajien esiin nostamiin globaalin jalkapalloteollisuuden luomiin lieveilmiöihin, kuten paikallisen jalkapallotoiminnan kuihtumiseen. Paikalliskannattajuus nähdään puolestaan vastavoimana tälle kehitykselle. Näin yksi kannattajuuden symbolisista raja-aidoista pystytetään lajin tuotteistumiseen ja meditoitumiseen kriittisesti suhtautuvien paikalliskannattajien ja sen logiikan hyväksyneiden etäkannattajien välille.

Meillä on vielä kansalliset sarjat joiden vuoksi taistella, kohtuuhintaiset liput katsomoihin, jotka ovat avoinna kaikille, mahdollisuus halutessamme jopa seistä ottelussa, jälkikasvulla mahdollisuus paikkaan junnujen edarissa, joten televisiot kiinni ja paikallisen seuran toimintaan. Jos kaikki ajattelevat kuin tämä mieshuora ja hänen fanittamansa yritys, 20–30 vuoden päästä "jalkapallon sanomaa" levitetään yöstä päivää hormonihirviöiden ja heidän edustamiensa franchasiin suljetun maailmanliigan tv-esitysten välityksellä Qatarista.

Myös Giulianotti (2002) kannattajuuden nelikentässä suhtautuminen jalkapallon tuotteistumiseen ja kaupallistumiseen on yksi keskeisimmistä kannattajien ja fanien välisistä eroista. Hänen mukaansa faneilla on enemmän markkina- ja kulutuskeskeinen suhtautuminen kannattamaansa seuraan, jossa pelejä seurataan ruutujen välityksellä ja kannattajuutta ilmaistaan seuran tuotteita kuluttamalla ja käyttämällä. Kannattajilla korostuu puolestaan seuran merkitys paikallisyhteisölle ja seuran ja kannattajan välitön vuorovaikutus fyysisessä arkiympäristössä.

YHTEENVETO JA POHDINTA

Pierre Bourdieun mukaan sosiaalisen toiminnan kenttä toimii magneetin tavoin. Se vetää yhteen toimijoita, joilla on samanlaisia pääomia ja työntää taas kauemmas vääranlaisia tai arvottomia pääomia halussaan pitäviä toimijoita (Bourdieu 1998; Bourdieu & Wacquant 1995). Näiden vetävien ja työntävien voimien kautta paljastuvat myös kentällä vallitsevat erottautumisen mekanismit. Tässä artikkelissa on tutkittu niitä suomalaisen jalkapallokannattajuuden kentällä olemisen, tietämisen ja toimimisen tapoja, joiden kautta suomalaisten seurojen kannattajat toisaalta kokoontuvat yhteen ja toisaalta erottautuvat ulkomaalaisten seurojen etäkannattajista. Alla olevassa taulukossa on esitetty tiivistetysti niitä eronteon keskeisiä ulottuvuuksia, joiden pohjalta paikalliskannattajat rakentavat ja ylläpitävät kuvaa oikeanlaisesta kannattajuudesta.

Paikalliskannattajuus	Etäkannattajuus
Yhteisö	Yksilö
Velvollisuus	Valinta
Päämäärä	Elämys
Omistajuus	Asiakkuus
Eletty paikallisuus	Medioitunut paikallisuus

KUVIO 1. Keskeisimmät eronteon ulottuvuudet.

Keskeisin eronteon ulottuvuus kietoutuu yhteisöllisyyden ja yksilöllisyyden väliseen painotuseroon. Paikalliskannattajien puheenvuoroissa seura edustaa tiettyä yhteisöä ja näin kannattajuuden ehdoksi katsotaan kyseisen yhteisön jäsenyys ja sen arkeen osallistuminen. Seura erotetaan siis kategorisesti paikattomasta brändistä tai globaalista tuotteesta, jonka kuluttaminen tai fanittaminen on mahdollista yli maantieteellisten rajojen. Paikalliskannattajien viesteissä myös kannattajuuden perimmäinen tarkoitus esitetään yhteisöllisen päämäärän kautta. Kannattajat sitoutuvat tukemaan paikallista seuraansa, koska he näkevät sen vaikuttavan positiivisesti paikallisyhteisön hyvinvointiin ja suomalaisen jalkapallolun kehitykseen.

Tästä seuraa myös kannattajuuden velvoittavuus. Jokaisen jalkapallon ystävän katsotaan olevan vastuussa paikallisen seuransa hyvinvoinnista ja toiminnan jatkuvuuden turvaamisesta. Paikalliskannattajien näkemyksissä etäkannattajuudesta korostuvat puolestaan etäkannattajien yksilölliset elämykset ja valinnat. Heidän edustamansa kannattajuus ei näyttäyty velvollisuutena, vaan vapaana valintana, jonka kautta kannattajat voivat ilmaista omaa yksilöllisyyttään. Tämän vuoksi heidät esitetään paikalliskannattajien viesteissä kannattajien sijaan seurojen asiakkaina tai kuluttajina.

Näitä erottautumisen ulottuvuuksia ei tule kuitenkaan tulkita liian yksioikoisesti tai nähdä niitä toisiaan poissulkevinä. Vaikka esimerkiksi paikalliskannattajien viesteissä painottuu puhe velvollisuuksista ja yhteisistä päämääristä, liittyy heidänkin kannattajuuteen intohimoa, elämyksiä ja yksilöllisiä valintoja. Samoin etäkannattaja voi olla esimerkiksi osakkeiden kautta seuran omistaja, kokea velvollisuudentunnetta seuran hyvinvointia kohtaan ja suhtautua kriittisesti jalkapallon tuotteistumiseen. Etä- ja paikalliskannattajuus voivat myös yhdistyä jalkapalloihmisen arjessa monin eri tavoin. Tiukkarajaisen teoreettisen mallin sijaan tämän artikkelin keskeinen pyrkimys onkin empiriaan pohjautuva suomalaisen jalkapallokannattajuuden kuvan monipuolistaminen. Sen lisäksi, että suomalaista kannattajuutta käsittelevä lehtijuttu tai tutkimus ”kertoo kakkosen 80-luvun lähetyksen ansiosta johonkin englantilaiseen seuraan rakastuneesta” kannattajasta, se voi kertoa esimerkiksi myös yhteiskunnallisesti valvutuneesta ja kansalaistoimintaan orientoituvasta kannattajuudesta.

LÄHTEET

- Ahola, S.** 2014. Etäfanin faniutuminen ja identiteetti. Yksityisiä kaukosuhteita vai yhteisön karnevaalia? Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopiston viestinnän, median ja teatterin yksikkö.
- Anderson, B.** 1983. *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. London: Verso.
- Armstrong, G. & Young, M.** 1999. Fanatical football chants: Creating and controlling the carnival. *Culture, Sport Society* 2(3), 173–211.
- Arpo, R.** 2005. Internetin keskustelukulutit. Tutkimus internet-keskusteluryhmien viesteissä rakentuvista puhetavoista, tulkinnosta ja tulkinnan kehyksistä kommunikaatioyhteiskunnassa. Joensuun yliopiston humanistisia julkaisuja, no 39.
- Bale, J.** 1991. Playing at home: British football and a sense of place. Teoksessa: J. Williams & S. Wagg (toim.) *British football and social change: getting into Europe*. Leicester: Leicester University Press, 130–144.
- Bauman, Z.** 2002. *Notkea moderni*. Jyväskylä: Vastapaino.
- Benkowitz, A. & Gyozo, M.** 2012. Interpreting and exploring football fan rivalries: An overview. *Soccer & Society* 13(4), 479–494.
- Bourdieu, P.** 1985. The social space and the genesis of groups. *Theory and society* 14 (6), 723–744.
- Bourdieu, P.** 1996. *Distinction: A social critique of the judgement of taste*. Eight print. Harvard University Press.
- Bourdieu, P.** 1998. Järjen käytännöllisyys. Toiminnan teorian lähtökohtia. Suom. Mika Siimes. Tampere: Vastapaino
- Bourdieu, P. & Wacquant, L. J. D.** 1995. Refleksiiviseen sosiologiaan. Tutkimus, käytäntö ja yhteiskunta. Suomenoksen toimittajat M'hammed Sabour ja Mikko A. Salo. Joensuu University Press.
- Brown, S.** 2013. Introduction: commonality amongst diversity: Modernization and soccer fans. Teoksessa: S. Brown (toim.) *Football fans around the world: From supporters to fanatics*. New York: Routledge, 1–6.
- Brown, A., Crabbe, T. & Mellor, G.** 2008. Introduction: football and community – practical and theoretical considerations. *Soccer & Society* 9(3), 303–312.
- Cleland, J.** 2015. *A sociology of football in a global context*. New York: Routledge.
- Edensor, T., & Millington, S.** 2008. "This is Our City": branding football and local embeddedness. *Global Networks*, 8(2), 172–193.
- Eskola, J. & Suoranta, J.** 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Fingerroos, O. & Jouhki, J.** 2014. Etnologinen kenttätö ja tutkimus: metodin monimuotoisuuden pohdintaa ja esimerkkitapauksia. In P. Hämeenaho, & E. Koskinen-Koivisto (Eds.), *Moniulotteinen etnografia*, 79–108. Helsinki: Ethnos ry.
- Giulianotti, R.** 2002. Supporters, followers, fans, and flaneurs: A taxonomy of spectator identities in football. *Journal of sport and social issues* 26(1), 25–46.
- Giulianotti, R.** 1999. *Football. A sociology of the global game*. Cambridge: Polity Press.
- Godenhjelm, P.** 1999. Hulluna urheiluun-fanin samaistuminen suosikkijoukkueeseen ja suosikkipeelaajaan. *Hyvinvointikatsaus* 2(99), 42–49.
- Godenhjelm, P. & Heinonen, H.** 2001. *Hakkapeliitat Anfieldilla*. Jyväskylä: Liikunnan kehittämisskeskus. Hakala, S. & Vesa, J. 2013. Verkkokeskustelut ja sisällön erittely. Teoksessa: S-M. Laaksonen, J. Matikainen & M. Tikka (toim.): *Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Tampere: Vastapaino, 216–244.
- Heinonen, H.** 2007. Jalkapalloa katsomassa – karnevalismia, vastarintaa ja performatiivisuutta. Teoksessa: H. Itkonen & A. Nevala (toim.) *Kuningaspelin kentät. Jalkapalloilu paikallisena ja globaalina ilmiönä*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 131–146.
- Heinonen, H.** 2005. *Jalkapallon lumo. Tutkimus suomalaisesta Everton-faniudesta*. Jyväskylä: Ateena.
- Heinonen, H.** 2002. Finnish soccer supporters away from home: A case study of Finnish national team fans at a World Cup qualifying match in Liverpool, England. *Soccer & Society* 3(3), 26–50.
- Julkisen sanan neuvoston päätöksiä 4939/SL/12.** Saatavana sähköisessä muodossa <http://www.jsn.fi/paatokset/4939-sl-12/>
- Kerr, J.** 1994. *Understanding soccer hooliganism*. London: McGraw-Hill Education.
- King, A.** 1997a. The postmodernity of football hooliganism. *British Journal of Sociology* 48(4), 576–593. King, A., 1997b. The lads: Masculinity and the new consumption of football. *Sociology*, 31(2), pp. 329–346.
- Kolamo, S.** 2018. *Mediaurheilu. Tunnetalouden dynamo*. Tampere: Vastapaino.
- Kolamo, S.** 2014. FIFAn valtapeli: Etelä-Afrikan jalkapallon MM-kisat 2010 keskitettyinä mediaspektaakkelinä. *Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja*, 116.
- Kosonen, M., Laaksonen, S. M., Rydenfelt, H., & Terkamo-Moisio, A.** 2018. Sosiaalinen media ja tutkijan etiikka. *Media & viestintä* 41(1), 117–124.
- Kuula, A.** 2015. *Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. Tampere: Vastapaino.
- Kytölä, S.** 2013. Multilingual language use and metapragmatic reflexivity in Finnish internet football forums: a study in the sociolinguistics of globalization. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Laakkonen, A.** 2016. "Saa ottaa talteen" – suomalaisten jalkapallofanien yhteisöllisyyden ja identiteetin rakentuminen ja ylläpitäminen FutisForum2-keskustelupalstalla. Pro gradu -tutkielma, Turun yliopisto, historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos.
- Lamont, M., & Lareau, A.** 1988. Cultural capital: Allusions, gaps and glissandos in recent theoretical developments. *Sociological Theory* 6(2), 153–168.
- Lehikoinen, E.** 2005. *Futisfani verkossa-Vahvistuuko yhteisöllisyys? Case: FC Lahden Kannattajat*. Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, viestinnän laitos.
- Lindberg, E.** 2017. Jalkapallokannattajien toisistaan käyttämät nimitykset ja niiden semanttinen prosodia FutisForum2-keskustelupalstalla. Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto, kieli- ja viestintätieteiden laitos.
- Maffesoli, M.** 1995. *The time of the tribes: The decline of individualism in mass society*. Sage.
- Markham, A. & Buchanan, E.** 2012. *Ethical Decision-Making and Internet Research: Recommendations from the AoIR Ethics Working Committee*.
- McCarthy, B.** 2013. Consuming sports media, producing sports media: An analysis of two fan sports blogospheres. *International Review for the Sociology of Sport*, 48(4), 421–434.
- Merkel, U.** 2012. Football fans and clubs in Germany: conflicts, crises and compromises. *Soccer & Society* 13(3), 359–376.
- Ohtonen, R.** 2018. Joo, hankitaan sellainen valmentaja, jonka kanssa ainoastaan voitetaan! Urheilunationalismi FutisForum2 -keskustelupalstalla. Pro gradu -tutkielma, Itä-Suomen yliopisto, kulttuurintutkimus.
- Oppenhuysen & van Zoonen.** 2006. Supporters or Customers? Fandom, Marketing and the Political Economy of Dutch Football. *Soccer & Society*, 7(1), 62–75.
- Pearson, G.** 2012. *An ethnography of English football fans: cans, cops and carnivals*. Manchester: Manchester University Press.
- Pope, S.** 2011. "Like pulling down Durham Cathedral and building a brothel": Women as "new consumer" fans? *International Review for the Sociology of Sport*, 46(4), 471–487.
- Pöyhkäri, R. Haara, P. & Raittila, P.** 2013. *Vihapuhe sananvapautta kaventamassa*. Tampere: Tampere University Press.
- Rasila, S. & Salasuo, J.** 2002. *Tapaustutkimus jalkapallon Suomen cupin finaalista Tampereella 2001*. Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto, liikunnan sosiaalitieteiden laitos.
- Sandvoss, C.** 2004. *A game of two halves: Football fandom, television and globalisation*. New York: Routledge. Sarajärvi, A., Tuomi, J. 2017. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Soininen, M.** 2016. *Etäfani 2.0 -Tapaustutkimus suomalaisista Arsenal-faneista 2010-luvulla*. Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, sosiaalitieteiden laitos.
- Spaaij, R.** 2008. Men like us, boys like them: Violence, masculinity, and collective identity in football hooliganism. *Journal of Sport and Social Issues*, 32(4), pp. 369–392.
- Spaaij, R. & Viñas, C.** 2005. Passion, politics and violence: A socio-historical analysis of Spanish ultras. *Soccer & Society*, 6(1), 79–96.
- Theodoropoulou, V.** 2007. *The anti-fan within the fan – awe and envy in sport fandom*. Teoksessa: J. Gray, C. Sandvoss & H. Lee (toim.): *Fandom – identities*

and communities in a mediated world. New York: New York University Press, 316–327.

Tietosuojalaki 1050/2018. Saatavana sähköisesti <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20181050>

Turpeenniemi, J. 2012. Jalkapallofanien toiminta ja käytännöt virtuaaliyhteisössä case: Futisforum². Pro gradu -tutkimus. Lapin yliopisto.

Turtiainen, R. 2012. Nopeammin, laajemmalle, monipuolisemmin: digitalisoituminen mediaurheilun seuraamisen muutoksessa. Turku: Turun yliopisto.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). 2012. Ihmistieteisiin luettavien tutkimusalojen eettiset periaatteet.

Villgren, M. 2007. Maajoukkueen kannattajat identiteettinsä rakentajina. Teoksessa: H. Itkonen & A. Nevala (toim.) Kuningaspelin kentät. Jalkapalloilu paikallisena ja globaalina ilmiönä. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 155-165.

Östman, S. 2015. "Millä Päivityksellä Tästä Sais?": Elämäjulkaisijuiden Kulttuurinen Omaksuminen. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.